

شبکه تخصصی تشکل های مردم نهاد
محیط زیست و منابع طبیعی خوزستان
داوطلبانه، غیرانتفاعی، غیر دولتی

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۶/۲۱

شماره: ۱۱۰/ش/۴۰۵

پیوست: ص ۱

سرکار خانم دکتر انصاری

ریاست محترم سازمان حفاظت محیط زیست

موضوع: درخواست بازنگری در مجوز زیست محیطی توسعه میدان نفتی سهراب و ابطال آن با تأکید بر ضرورت
صیانت از تالاب هورالعظیم و ارزیابی آثار اجتماعی پروژه

با سلام و آرزوی توفیق

احتراماً همان گونه که مستحضرد تالاب هورالعظیم به عنوان یکی از مهم ترین زیست بوم های آبی کشور و منطقه، واجد ارزش های کم نظیر اکولوژیک، زیستی، اقلیمی و اجتماعی است و استمرار حیات آن با حفظ تنوع زیستی، منابع آب، کنترل گردوغبار، معیشت جوامع محلی و ثبات زیست محیطی منطقه ارتباط مستقیم دارد. قرار گرفتن این تالاب در منطقه ای با سابقه آسیب های محیط زیستی، خشکسالی، تغییرات اقلیمی، کاهش منابع آب و تشدید پدیده گردوغبار، ضرورت اعمال اصل احتیاط، رویکرد پیشگیرانه و رعایت حداکثری الزامات حفاظت از محیط زیست را در قبال هرگونه فعالیت توسعه ای به ویژه پروژه های نفتی دوچندان می کند.

در چنین شرایطی تداوم یا توسعه فعالیت های نفتی در محدوده هورالعظیم، صرفاً از منظر اقتصادی و تولید نفت قابل ارزیابی نبوده و لازم است انطباق آن با ظرفیت اکولوژیک منطقه، اسناد بالادستی، الزامات قانونی و همچنین آثار اجتماعی بلندمدت آن بر جوامع محلی مجدداً و به صورت جامع مورد بررسی قرار گیرد.

بخش نخست - مستندات و الزامات حقوقی و محیط زیستی در خصوص ضرورت حفاظت از هورالعظیم

۱- بر اساس بند «ت» ماده ۲۲ قانون برنامه هفتم پیشرفت و بند ۸ سیاست های کلی محیط زیست، در راستای تقویت سازگاری و کاهش آسیب های ناشی از تغییر اقلیم، سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است با همکاری سایر دستگاه ها نسبت به تدوین برنامه مدیریت تغییرات اقلیمی کشور و اعمال ترتیبات قانونی مورد نیاز اقدام نماید. بدیهی است تصمیم گیری درباره توسعه فعالیت های نفتی در یکی از حساس ترین پهنه های تالابی کشور باید با الزامات این رویکرد و ضرورت افزایش تاب آوری اکولوژیک کشور سازگار باشد.

www.khzenngo.ir
khzenngos@gmail.com

061 - 3333 17 32
0916 717 47 53

اهواز، امامیه، بلوار فلسطین، روبروی سازمان
انتقال خون، جنب کوچه کمیته امداد امام
کد پستی: ۶۱۳۳۷۶۳۵۸۹

شبکه تخصصی تشکل‌های مردم‌نهاد
محیط زیست و منابع طبیعی خوزستان
داوطلبانه، غیرانتفاعی، غیر دولتی

تاریخ: ۱۴۰۵/۰۶/۲۱

شماره: ۱۱۰/ش/۴۰۵

پیوست: ص ۲

۲- بر اساس گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در آبان‌ماه ۱۴۰۴، دولت عراق برنامه‌هایی را برای احیای تالاب‌های منطقه بین‌النهرین با اهدافی از جمله افزایش تنوع زیستی، توسعه گردشگری و افزایش ظرفیت جذب کربن دنبال می‌کند. این موضوع ضرورت نگاه فرامرزی و منطقه‌ای به حفاظت از هورالعظیم و جلوگیری از تشدید فشارهای انسانی و صنعتی بر این اکوسیستم مشترک را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

۳- طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در دی‌ماه ۱۴۰۱، هورالعظیم در زمره تالاب‌های دارای قانون تولید گردوغبار و فاقد برنامه زیست‌بومی قرار گرفته و از جمله تالاب‌هایی بوده که برای مقابله با گردوغبار دارای ردیف اعتبار بوده است. بنابراین هرگونه تصمیم جدید درباره توسعه فعالیت‌های صنعتی در این منطقه بدون تعیین و احراز ظرفیت اکولوژیک و بدون وجود برنامه جامع مدیریت زیست‌بومی، می‌تواند با اهداف اسناد و برنامه‌های ملی مقابله با گردوغبار در تعارض قرار گیرد.

۴- اصول حاکم بر مدیریت زیست‌بومی تالاب‌ها اقتضا می‌دارد که برنامه‌ریزی برای حفاظت و بهره‌برداری از تالاب، متناسب با نوع و وضعیت تالاب و با لحاظ منافع، حقوق و نقش ذی‌نفعان و بهره‌برداران محلی انجام شود. از این منظر مدیریت هورالعظیم نمی‌تواند صرفاً بر مبنای ملاحظات بخشی و اقتصادی و بدون توجه به مجموعه پیچیده عوامل اکولوژیک و اجتماعی منطقه صورت گیرد.

۵- مطابق ماده ۵ و تبصره ۲ آیین‌نامه مربوط به نحوه حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب‌های کشور، تهیه و اجرای برنامه مدیریت زیست‌بومی تالاب‌های بحرانی و خسارت‌دیده، تکلیف قانونی دستگاه‌های متولی است. در شرایطی که هورالعظیم همچنان با مجموعه‌ای از چالش‌های جدی زیست‌محیطی مواجه است، صدور یا استمرار مجوز توسعه فعالیت‌های صنعتی در محدوده آن، بدون تصویب و اجرای برنامه جامع مدیریت زیست‌بومی نیازمند بازنگری جدی و بررسی حقوقی است.

۶- از راهبردهای پایدار در سند آمایش سرزمین استان خوزستان مصوب ۱۳۹۹، مقابله با بهره‌برداری غیراصولی و حفظ و بهره‌برداری بهینه از محیط زیست و منابع آبی است. هورالعظیم نیز در این سند در زمره قلمروهای نامناسب برای توسعه فعالیت و دارای محدودیت زیاد در توسعه فعالیت‌های صنعتی قرار گرفته است. همچنین به موجب ماده ۵ سند آمایش سرزمین، تمامی دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی مکلف به رعایت مفاد این سند می‌باشند.

www.khzenngo.ir
khzenngos@gmail.com

061 - 3333 17 32
0916 717 47 53

اهواز، امانیه، بلوار فلسطین، روبروی سازمان
انتقال خون، جنب کوچه کمیته امداد امام
کد پستی: ۶۱۳۳۷۶۳۵۸۹

شبکه تخصصی تشکل های مردم نهاد
محیط زیست و منابع طبیعی خوزستان
داوطلبانه . غیرانتفاعی . غیر دولتی

تاریخ : ۱۴۰۵/۰۶/۲۱

شماره : ۱۱۰ / ش / ۴۰۵

پیوست : ص ۳

۷- در سند ملی امنیت غذایی نیز در ذیل بند ۵-۲ راهبردهای ملی مرتبط با رکن تاب آوری (ثبات و پایداری)، بر حفظ توان اکولوژیک و جلوگیری از گسترش پدیده بیابان زایی تأکید شده است. همچنین مطابق بند ۹ ماده ۶ این سند، حفاظت از ذخایر ژنتیکی آبزیان، بازسازی منابع و احیای زیستگاه ها از جمله اقدامات ملی محسوب شده که از تاریخ ابلاغ سند در سال ۱۴۰۲ لازم الاجرا شده است.

۸- افزون بر تعهدات داخلی، کنوانسیون تنوع زیستی نیز دولت های عضو را به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی ملزم می کند و مواد ۵ و ۱۰ این کنوانسیون بر همکاری و اتخاذ تدابیر لازم برای حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی تأکید دارند. حفاظت از تالاب ها به عنوان زیستگاه گونه های متعدد گیاهی و جانوری و یکی از ارکان اصلی تنوع زیستی، از مصادیق روشن این تعهدات است.

۹- مطابق اصل پنجم منشور جهانی طبیعت مصوب ۱۹۸۲ مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اکوسیستم ها، ارگانیسم ها و منابع طبیعی باید به نحوی مدیریت شوند که ضمن بهره مندی و استفاده پایدار، تمامیت اکوسیستم و گونه های وابسته به آن در معرض خطر قرار نگیرند.

برآیند مجموعه این اسناد و الزامات نشان می دهد که هورالعظیم را نمی توان صرفاً یک عرصه جغرافیایی برای استقرار یا توسعه فعالیت های نفتی تلقی کرد؛ بلکه با یک زیست بوم حساس و آسیب پذیر مواجهیم که هرگونه مداخله جدید در آن باید پس از احراز ظرفیت اکولوژیک، ارزیابی تجمعی آثار و اطمینان از عدم ایجاد خسارت جبران ناپذیر صورت گیرد.

از همین رو با توجه به جایگاه هورالعظیم در اسناد بالادستی، آسیب پذیری اکولوژیک منطقه و ضرورت اجرای تعهدات قانونی در زمینه حفاظت، احیاء و مدیریت زیست بومی تالاب، بازنگری در مجوز زیست محیطی توسعه میدان نفتی سهراب، امری ضروری و منطبق با وظایف حاکمیتی سازمان حفاظت محیط زیست به نظر می رسد.

www.khzenngo.ir
khzenngos@gmail.com

061 - 3333 17 32
0916 717 47 53

اهواز . امتیّه . بلوار فلسطین . روبروی سازمان
انتقال خون . جنب کوچه کمیته امداد امام
کد پستی: ۶۱۳۳۷۶۳۵۸۹

بخش دوم - ضرورت بازنگری جدی در ارزیابی آثار اجتماعی پروژه سهراب

یکی از مهم‌ترین ابعاد مغفول‌مانده در ارزیابی پروژه‌های نفت و گاز، پیامدهای اجتماعی و انسانی این پروژه‌ها بر جوامع محلی است. آثار یک پروژه نفتی صرفاً به تغییرات فیزیکی در زمین، آب، هوا و پوشش گیاهی محدود نمی‌شود؛ بلکه می‌تواند ساختار اجتماعی، الگوی معیشت، سبک زندگی، فرهنگ، سنت‌ها، روابط اجتماعی، احساس امنیت، حقوق مالکانه و حتی آینده جمعیتی و اقتصادی جوامع پیرامون پروژه را دستخوش تغییر کند.

از این منظر ارزیابی پروژه سهراب نباید صرفاً پاسخگوی این پرسش باشد که «آیا پروژه از نظر فنی و زیست‌محیطی امکان اجرا دارد؟»؛ بلکه باید به‌طور جدی و مستند پاسخ دهد که این پروژه چه اثری بر زندگی مردم منطقه خواهد داشت، چه گروه‌هایی متأثر خواهند شد، آثار آن در طول چرخه حیات پروژه چگونه تغییر خواهد کرد و پس از پایان دوره بهره‌برداری چه سرنوشتی در انتظار جامعه محلی خواهد بود؟

مطابق بند پنجم ماده ۱۱ قرارداد نمونه خدمات بالادستی صنعت نفت و گاز عراق، پیمانکار مکلف است ابتدا وضعیت موجود محیط زیست، حیات جانوری و گیاهی منطقه تحت پوشش قرارداد و نواحی مجاور را شناسایی کرده و سپس آثار احتمالی پروژه و اقدامات لازم برای کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی و احیای محل را مشخص نماید. این رویکرد مؤید ضرورت آن است که ارزیابی آثار پروژه به محدوده فیزیکی محل اجرای عملیات محدود نشده و پیامدهای آن بر مناطق پیرامونی نیز مورد توجه قرار گیرد.

از سوی دیگر مطابق پیوست شماره ۲ مصوبه شورای عالی حفاظت محیط زیست در خصوص تعیین طرح‌ها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست‌محیطی، پیشنهاددهنده طرح مکلف است آثار منفی طرح بر محیط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را برای گزینه‌ها و فازهای پیشنهادی در گزارش ارزیابی خود پیش‌بینی نماید. موضوعی که به نظر می‌رسد در خصوص تهیه گزارش ارزیابی اثرات اجتماعی پروژه سهراب به شکل سطحی پرداخته شده است. بنابراین آثار اجتماعی پروژه نه یک موضوع فرعی و تشریفاتی، بلکه بخشی از ارزیابی آثار پروژه است و نمی‌توان با اتکا به مزایای اقتصادی، اشتغال کوتاه‌مدت یا افزایش تولید نفت، آثار بلندمدت و بعضاً غیرقابل جبران اجتماعی آن را نادیده گرفت.

شبکه تخصصی تشکل های مردم نهاد
محیط زیست و منابع طبیعی خوزستان
داوطلبانه . غیرانتفاعی . غیر دولتی

تاریخ : ۱۴۰۵/۰۶/۲۱ شماره : ۱۱۰ / ش / ۴۰۵ پیوست : ص ۵

تجربه پروژه های مبتنی بر استخراج منابع طبیعی در نقاط مختلف نشان داده است که مناطق برخوردار از سرمایه گذاری های بزرگ ممکن است در دوره اجرای پروژه با افزایش جمعیت شناور، تغییر الگوی اشتغال، فشار بر خدمات عمومی، تغییرات فرهنگی و اجتماعی و افزایش تقاضا برای زیرساخت ها مواجه شوند. اما پس از پایان یا کاهش فعالیت پروژه، با رکود اقتصادی، خروج نیروی کار و کاهش فعالیت های وابسته مواجه گردند. از این رو ارزیابی اجتماعی پروژه سهراب باید تمام چرخه حیات پروژه، از مرحله احداث و بهره برداری تا کاهش فعالیت، پایان پروژه و حتی سال های پس از آن را در بر گیرد.

از این رو تقاضا می شود دستور فرمایید مجوز زیست محیطی توسعه میدان نفتی سهراب به صورت جامع و مستقل مورد بازنگری قرار گرفته و با بررسی مجدد ظرفیت اکولوژیک هورالعظیم، آثار تجمعی و بلندمدت پروژه و همچنین پیامدهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و بهداشتی آن بر جوامع محلی نسبت به اتخاذ تصمیم قانونی مقتضی اقدام شود. با توجه به جمیع جهات احراز عدم انطباق پروژه با الزامات قانونی، ظرفیت اکولوژیک منطقه و اسناد بالادستی، ابطال مجوز زیست محیطی و جلوگیری از ادامه توسعه پروژه اقدامی در راستای صیانت از سرمایه های طبیعی کشور، حقوق عمومی و حقوق نسل های آینده خواهد بود.

امید است با دستور و اهتمام سرکار عالی، موضوع با رویکردی پیشگیرانه، بین نسلی، زیست بومی و مبتنی بر حقوق جوامع محلی مورد بررسی قرار گرفته و از تحمیل آسیب های بیشتر و بعضاً غیرقابل جبران بر تالاب هورالعظیم و ساکنان پیرامون آن جلوگیری شود.

پیشاپیش از توجه و دستور مساعد آن مقام محترم در صیانت از سرمایه های طبیعی کشور، حفاظت از تالاب ارزشمند هورالعظیم و پاسداشت حقوق و منافع عمومی صمیمانه سپاسگزار است.

با احترام دوباره
مهرداد فلاوند
مدیر شورای هماهنگی

رونوشت:

-جناب آقای المونی دبیر محترم شبکه تشکل های مردم نهاد محیط زیست، منابع طبیعی و توسعه پایدار کشور-جهت استحضار و پیگیری

www.khzenngo.ir
khzenngos@gmail.com

061 - 3333 17 32
0916 717 47 53

اهواز. امانیه. بلوار فلسطین. روبروی سازمان
انتقال خون. جنب کوچه کمیته امداد امام
کد پستی: ۶۱۳۳۷۶۳۵۸۹